O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV.№

O'ZBEKISTON OVOZI

O`ZBEKISTON HALQ DEMOKRATIK PARTIYASINING SIYOSIY-IJTIMOIY GAZETASI

2000 ЙИЛ
22 ЯНВАРЬ,
СЕШАНБА

№ 10 (25.560).

GAZETA 1918 YIL 21 IYUNDAN CHIQA BOSHLAGAN

ЙИЛ ОЙ КУН

ЎЗБЕК САНЪАТИ «ПИНК БРИДЖ»ДА

Ўтган ҳафта Филадельфия шаҳрининг «Пинк Бридж» санъат галереясида рассомлар Баҳодир Йўлдошев ва Анвар Мамажоновларнинг асарлари кўргазмаси бўлди. Кўргазма АҚШнинг Art and Infinity Corp. компанияси билан ҳамкорликда ташкил этилди.

Кўргазмада ўзбек миллий анъаналари ва халқ оғзаки ижоди намуналарини акс эттирувчи санъат асарлари намойиш этилди. Шунингдек, галереяда «Мусаввир» бирлашмасининг ишлари кўргазма савдоси ташкил этилди. Намойиш этилган асарлар йиғилганлар орасида катта қизиқиш уйғотди.

Тадбирда Филадельфиянинг таниқли жамоат арбоблари, Пенсильвания университети олимлари, санъатшунослар, ишбилармон доиралар ва оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этдилар.

Америкада замонавий ўзбек тасвирий санъати намуналарининг муваффақиятли намойиши, Ўзбекистоннинг бой тарихий ва маданий меросига нисбатан қизиқишнинг ортиб бораётганини кўрсатади.

■ «Жаҳон» АА

МЕТРОНИНГ ТЎРТИНЧИ ЙЎНАЛИШИ

Тошкент «Метролойиҳа» жамоа корхонаси муҳандис ва меъморларининг самарали изланишлари сабаб яна қатор ўзига хос лойиҳалар яратилди. Улар республика пойтахтида бунёд этиладиган тўртинчи метро йўналишини қуриш учун асос бўлиб хизмат қилади.

2000 — 2005 йилларда Ўзбекистон Республикасида шаҳар йўловчи ташиш транспортини ривожлантириш концепцияси бўйича барпо этиладиган бу йўналиш «Собир Раҳимов — Сирғали» метро йўли деб номланди. Бу йўналишда бешта метро бекати бўлади.

Уларнинг ҳар бири лойиҳа бўйича ўзига хос нафис кўринишда фойдаланишга топширилади. Янги ерости йўлини қуришда энг замонавий техникалардан фойдаланилади.

■ А. АЛИЕВ

БОЛАЛАР БМТни ЎҚИЙДИ

Бугунги мустақил юртнинг болалари дарслик, бадиий адабиётлардан ташқари, халқаро миқёсда тафаккурлашга ундовчи адабиётларни ўқиш бахтига ҳам муяссар бўлмоқда. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси болалар учун мўлжалланган «БМТ мамлакатлари бўйлаб саёҳат» деб номланган китобни ўқувчилар ҳукмига ҳавола этди.

Бундан бир йилча илгари бу китоб инглиз тилида БМТнинг Нью-Йоркдаги Ижтимоий ахборот департаменти томонидан нашр қилинганди. Унинг республикамиздаги илк сони рус тилида чоп этилди. Ўзбек тилидаги сони ҳам нашрга тайёрланмоқда.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг халқаро ташкилот сифатида ташкил топиш тарихи, бугунги кундаги халқаро миқёсдаги фаолияти, келажакдаги вазифалари хусусида батафсил ҳикоя қилувчи бу китоб болаларимизнинг билимини янада бойитишга хизмат қилади.

Шуниси қувончлики, «БМТ мамлакатлари бўйлаб саёҳат» китобини таниқли ўзбек мусаввири Анвар Мамажонов техник жиҳатдан нозик дид билан безаган.

■ Саида САЙХУН

ЧИНГИЗ АЙТМАТОВГА ТОҒ ТУҲФА ЭТИЛДИ

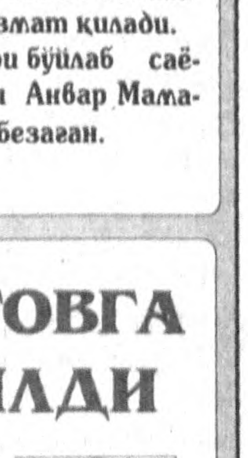

Ҳаётда шундай инсонлар борки, миллатни дунёга танитади. Жаҳон адабиётига, маданиятига ўз ҳиссасини қўшиб келаётган қирғиз адиби Чингиз Айтматов ана шундай инсондир. Зеро, қирғиз халқи ўз фарзанди билан ҳар қанча фахрланса арзийди.

Қирғизистон Республикаси Президенти Асқар Акаевнинг фармони билан жаҳон адабиётининг дурдона асарларидан саналмиш «Момо ер» ва «Қиёмат» китобларининг муаллифи Чингиз Айтматовга том маънода тоғ туҳфа этилди. Қирғиз тоғ тизмаларининг марказидаги 4650 метр баландликдаги чўққига Чингиз Айтматов номи берилди.

БУГУН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ БИРИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ БИРИНЧИ ЙИҒИЛИШИ ИШ БОШЛАЙДИ

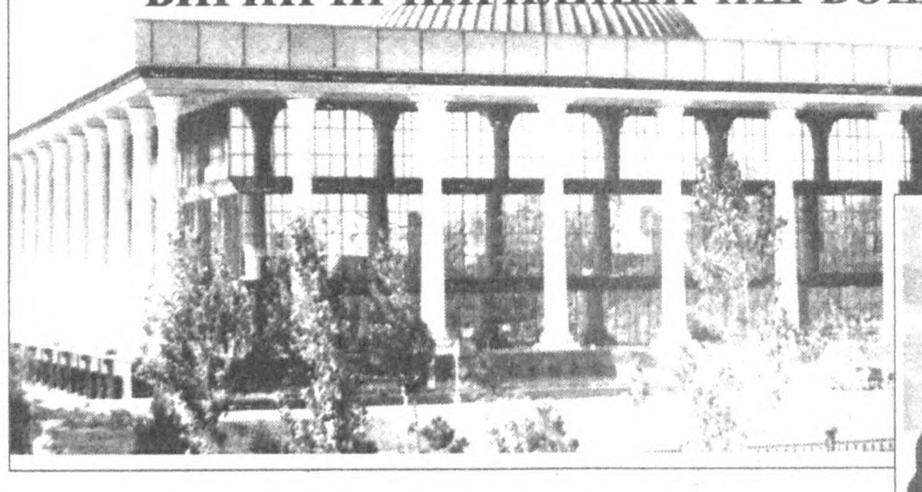

ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ БИРИНЧИ СЕССИЯСИ БИРИНЧИ ЙИҒИЛИШИНИНГ ОЧИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси биринчи сессиясининг биринчи йиғилиши 22 январь куни эрталаб соат 10 да Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг мажлислар залида очилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ДЕПУТАТЛАРИ ДИҚҚАТИГА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутатлари 22 январь соат 8.00 дан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси мажлислар залининг фойесида рўйхатга олинади.

ФРАКЦИЯ ВА БЛОКЛАР ЙИҒИЛИШЛАРИ

21 январь куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида «Адолат» социал-демократик партияси, «Ватан тараққиёти» партияси, «Миллий тикланиш» демократик партияси, «Фидокорлар» миллий-демократик партияси, Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг парламентдаги фракциялари, сайловчилар ташаббускор гуруҳларидан ҳамда ҳокимият вакиллик органларидан сайланган депутатлар блоклари ўз йиғилишларини ўтказди. Депутатлар фракциялари ва блоклари йиғилишларида парламент биринчи сессиясининг биринчи иш кунида кўриб чиқиладиган масалалар хусусида келишиб олинди. Ишчи гуруҳи томонидан киритилган ўн иккита қўмита, учта комиссия ва Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) институтини тузиш хусусидаги таклиф бир овоздан маъқулланди.

■ (ЎзА)

УЛКАН ҲАЯЖОН

Ибодулла БАЙЖАНОВ, *(суратда чапдан биринчи)* — ***Урганч қурилиш коллежи директори 203-Ал Хоразмий сайлов округидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутати:***

Мени бир улкан ҳаяжон қамраб олган. Бугун биз халқ вакили сифатида ўз вазифамизни бажаришга киришамиз. Мен 1999-2000 йилларни тарих китобининг энг муҳим саҳифалари, деб биламан. Бўлиб ўтган сайловлар мамлакатимизда қарор топган демократия тамойилларининг нечоғлик юқори чўққига кўтарилганлигини кўрсатди. Бизнинг олдимизда жуда улкан, масъулиятли вазифалар турибди. Бу XXI асрдаги миллатимиз маънавиятини янада юксалтиришдир. Мен бир фикрни айтишни истардим. Йигирма беш миллионли Ўзбекистон, ўзбек битта кўзга айланиб бизнинг ортимизда турибди. Эртага бутун жаҳон парламентимизга қараб баҳо беради. Мен депутатнинг халқ билан ҳамнафас бўлишини истайман.

Худойберди БОЙМУРОДОВ, *(суратда чапдан иккинчи)* — ***Тайлоқ туманидаги Боғизағон ижара хўжалиги раиси. 122-Тайлоқ сайлов округидан Олий Мажлис депутати:***

Биз республикамизнинг гуллаб-яшнаши учун мукаммал қонунлар, қарорлар қабул қилишимиз керак. Қишлоқ хўжалигида ислоҳотлар ўтказиш жараёнини тезлаштиришимиз муҳим аҳамиятга эга. Демократик сайловлар жараёнида шу нарса маълум бўлдики, халқимиз биз депутатларга жуда катта ишонч билдирди. Мана шу ишонч юкини елкамизда кўтармоғимиз, Ватан, Истиқлол, Президент учун ҳамиша садоқат билан меҳнат қилишимиз зарур.

Фармон Омонов, *(суратда чапдан учинчи)* — ***Халқ демократик партияси Қашқадарё вилоят кенгаши биринчи котиби. 222-Чим сайлов округидан Олий Мажлис депутати:***

Демократиянинг энг катта кўриниши бу — сайловлардир. Бугун бутун дунё мамлакатимизда қандай ишлар амалга оширилаётганини кўриб турибди. Менинг назаримда, буларнинг барчасини ифода этишга тил ожиздир. Халқимизга танлаш ҳуқуқи берилган. Менга овоз берган юртдошларимнинг бирор бир корига ярасам, юрт дарди билан яшасам, бундан катта бахт бўлмаса керак. ХДПнинг халқимиз ўртасидаги обрў-эътиборини оширишга янада маҳкам бел боғлаймиз.

Назиржон САИДОВ, *(суратда чапдан тўртинчи)* — ***«Андижоннома» газетаси бош муҳаррири. 47-Хартун сайлов округидан Олий Мажлис депутати:***

Мен республикамизнинг Олий Мажлиси ўз сессияларида мамлакатимиз истиқболи учун муҳим бўлган масалаларни, муаммоларни ҳал қилишига ишонаман. Асосий мақсадимиз юртимиз аҳолисининг турмушини яхшилаш ва фаровонлигини оширишдир. Мен бир журналист сифатида халқимнинг дилида ётган энг муҳим муаммоларнинг ҳал этилиши учун бутун кучимни сарф қиламан.

Раҳмонқул АБДУЛЛАЕВ, — ***«Сурхонозиқовқатсаноат» ҳиссадорлик жамиятининг раиси. 146-Денов сайлов округидан Олий Мажлис депутати:***

Мен аввало жамиятимизнинг меҳнатсевар жамоаси номидан, муҳтарам юртбошимизни, она-Ўзбекистонимизнинг янги асрдаги Президенти, халқимизнинг суянч тоғи, қадрли Ислом Абдуғаниевич Каримовни қизғин табрикламоқчиман. Президентимиз халқимизнинг ҳақиқий отаси сифатида барча жабҳада бизга ўрнак, ибратдир. Биз, янги сайланган депутатлар ҳам юртбошимиз ёнларида маҳкам жипслашиб, якдиллик билан меҳнат қиламиз. Юртимизнинг нуфузини, обрўсини оширамиз, мустақиллигимизни мустаҳкамлаймиз. Юртдошларимизнинг ишончларини албатта, оқлаймиз.

■ **Итервьюни «Ўзбекистон овози» мухбири Фаррух ҲАМИДУЛЛО ўғли ёзиб олди.**

ЮТУҚЛАР — «СОҒЛОМ АВЛОД»ГА

Самарқанд шаҳрида шу йилнинг 25-26 июнь кунлари «Соғлом авлод» пул-буюм лотереяси ўйналади. Лотерея чипталарини сотишдан олинадиган фойданинг асосий қисми вилоятнинг иқтисодий-ижтимоий соҳалардаги дастурларни амалга ошириш ва оналик-болаликни ижтимоий ҳимоялаш мақсадларига йўналтирилади.

Ютуққа 5 та «Тико» автомашинаси, дам олиш уйлари ва санаторийларга йўлланмалар, уй-рўзғор анжомлари ва бошқа кўплаб қимматбаҳо буюмлар қўйилган.

■ **Лутфулла МАМАСОЛИЕВ, «Ўзбекистон овози» мухбири**

Самимий қутловлар

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийларига

Президент Жаноблари,

Давлат Президенти лавозимига қайта сайланганингиз муносабати билан Сизни самимий муборакбод этаман.

Олий фаолиятингизни бажаришда немис халқи номидан Сизга омад тилайман.

Ўзингиз таъкидлаганингиздек, давлат ва жамият тузилишини эркинлаштириш, шунингдек, фуқаролар жамиятини барпо этиш Ўзбекистоннинг янги асрга қадам қўйишида бамисоли калитдир. Фақат демократик тамойиллар ва тартибларга риоя этиш ушбу соҳаларда муваффақиятларга эришиш негизи бўлиши мумкин. Сиз мана шу мақсадларни кўзлар экансиз, Германия тимсолида бундан буён ҳам ишончли шерикка эга бўлаверасиз. Олдингиздаги йўлни босиб ўтишда Сизга ва мамлакатингизга кўпдан-кўп эзгу тилакларимни йўллайман.

Камоли эҳтиром ила,

■ **Йоҳаннес РАУ,**
Германия Федератив Республикаси Президенти

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийларига

Президент этиб қайта сайланганингиз муносабати билан Ўзбекистон Республикаси халқига ўзимнинг энг эзгу истакларимни йўлламоқчиман.

Мамлакатларимиз ўртасидаги мавжуд алоқаларни янада мустаҳкамламоқ учун Сиз билан ҳамкорлик қилиш ниятидаман. Кенг халқаро майдонда, шу жумладан Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилоти доирасида бундан буёнги ҳамкорлигимизнинг истиқболи янада порлоқ бўлишидан умидворман. Янги муддатга Президент лавозимига сайланганингиз бу даврда сиёсий ҳамда иқтисодий ислоҳотлар дастурини олға силжитишга қатъий аҳд қилганингизни қизғин қўллаб-қувватлайман ва ишонаманки, бу ҳол Ўзбекистоннинг Европа ташкилотлари билан янада жипсроқ интеграциялашувида, шунингдек минтақа хавфсизлиги ва равнақини таъминлашда катта омил бўлади.

■ **Энтони БЛЕЙР,**
Буюк Британия Бош вазири

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийларига

Сиз Зоти Олийларининг 2000 йил 9 январь куни бўлиб ўтган сайлов натижасида Президентлик лавозимига қайта сайланганингиздан ғоят мамнун бўлганимни ифода этиб, Сиз азиз қардошимни чин қалбдан кутлайман.

Ўзбекистон халқининг иродаси Сиз Зоти Олийларининг яна бир муддатга Президентлик лавозимига сайланишида намоён бўлди. Бу Ўзбекистон Республикасининг мустақилликдан буён Сиз туфайли қўлга киритган муваффақиятларининг ҳамда фаровонлик йўлида Сиз бошлаган саъй-ҳаракатларнинг халқ томонидан қўллаб-қувватланганлиги, деб биламан.

Сизнинг оқилона раҳбарлигингиз остида муҳим тараққиёт йўлини босиб ўтган Ўзбекистоннинг XXI асрда дунёнинг фаровон мамлакатлари орасидан муносиб ўрин эгаллашига ишончим комил.

Сизнинг Президентлигингизнинг навбатдаги муддати давомида ҳам дўст ва қардош мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларнинг ва ҳамкорликнинг янада ривожланишига ҳеч бир шубҳам йўқ. Туркиянинг бугунга қадар бўлгани каби бундан буён ҳам доимо дўст ва қардош Ўзбекистон билан бирга бўлишини таъкидлайман.

Фурсатдан фойдаланиб, ўз номимдан ва Туркия халқи номидан Сиз Зоти Олийлари — азиз қардошимга соғлиқ ва бахт, қардош Ўзбекистон халқига эса фаровонлик ва омонлик тилайман.

■ **Сулаймон ДЕМИРЭЛ,**
Туркия Президенти

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийларига

Сиз, Жаноби Олийларининг Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб янги муддатга қайта сайланганингиз муносабати ила ўзимнинг энг самимий табрикларимни йўллашдан бехад мамнунман.

Сиз, Жаноби Олийларига дўст Ўзбекистон халқининг тараққиёти ва муваффақиятлари йўлидаги саъй-ҳаракатларингизда улкан ютуқлар тилайман.

Камоли эҳтиром ила,

■ **Муҳаммад Ҳусний МУБОРАК,**
Миср Араб Республикаси Президенти

МДҲ ДАВЛАТ РАҲБАРЛАРИ КЕНГАШИНИНГ НАВБАТДАГИ МАЖЛИСИ

24-25 ЯНВАРЬ КУНЛАРИ МОСКВАДА БЎЛИБ ЎТАДИ

Келгуси ҳафтада Москвада бўлиб ўтадиган Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо мамлакатлар раҳбарларининг навбатдаги йиғилиши бош мавзуи Ҳамдўстлик мамлакатларининг иқтисодий интеграцияси муҳокамаси бўлиши керак.

1991 йилда ташкил топган Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мингдан ортиқ турли ҳужжатларни қабул қилди, уларнинг талайгина қисми иқтисодий ҳамкорлик масалаларига тааллуқлидир.

Маълумки, 1999 йил 1-2 апрелда бўлиб ўтган давлат раҳбарлари саммитида Ҳамдўстликнинг долзарб муаммолари кўндаланг қўйилган эди. Апрель йиғилишида давлат раҳбарлари мамлакатлар ўртасида ўзаро ҳурмат ва тенгликка асосланган муносабатлар ўрнатишга тайёр эканликларини тасдиқлаган эдилар. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов МДҲ доирасида ҳар қандай давлатусти тузилмаларини тузишга қаратилган турли уринишлардан воз кечиб, энг аввало иқтисодий муносабатларни ривожлантириш ва эркин савдо ҳудудини барпо этиш зарурлигини бир неча бор таъкидлаган, буни ўша анжуманда ҳам тасдиқлаган эди. Ўзбекистоннинг МДҲга аъзо бўлишининг бош мақсади иқтисодий алоқаларни мустаҳкамлашдан иборат. Ўзбекистон МДҲ доирасида муносабатларни ривожлантиришнинг энг қулай йўлини танлаганини ҳаётнинг ўзи кўрсатди. Ислом Каримов томонидан олға сурилган ғояларнинг амалда ўз ифодасини топганини охирги Москва йиғилиши ҳам исботлади.

Москвада бўлиб ўтадиган бу гали Кенгашда ҳамкорликни ривожлантириш ва биринчи навбатда эркин савдо ҳудудини барпо этиш масаласи муҳим мавзу бўлади. Иқтисодий чегараларни очиш, товар ва хизматларнинг чегаралардан олиб ўтилишини енгиллаштириш, ўзаро экспорт ва импорт солиқлари тартиб-қоидаларини уйғунлаштириш каби масалалар Ҳамдўстлик давлатлари раҳбарларига кўриб чиқиш учун бир неча бор тақдим этилган эди, бироқ қабул қилинган қарорлар фақат қоғоздагина қолди.

Яқин мажлисдан олдин бўлиб ўтадиган фикр-алмашувлар чоғида МДҲ давлат раҳбарлари Кенгаши раиси масаласи кўриб чиқилиши мўлжалланмоқда.

Ҳамдўстликнинг олий таъсис органлари - Давлат раҳбарлари Кенгаши, Ҳукумат раҳбарлари Кенгаши, Ташқи ишлар вазирлари кенгаши мажлисларида ҳам асосий эътибор МДҲ фаолиятини такомиллаштириш ва уни қайта шакллантиришга қаратилиши кутилмоқда.

Кун тартибига ҳозирги куннинг яна бир долзарб масаласи киритилган. Кенгаш иштирокчилари Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг Истанбул саммити натижаларидан келиб чиққан ҳолда халқаро терроризмга қарши кураш масаласини муҳокама этадилар. Шундан сўнг ҳуқуқни муҳофаза этиш соҳасида ҳамкорлик масалалари хусусида ҳам фикр-алмашувлар бўлади. Жумладан, Ҳамдўстликка аъзо давлатлар ҳудудларида 2000 йилгача бўлган давр мобайнида уюшган жиноятчилик ва хавфли жиноятчиликнинг бошқа турларига қарши курашда биргаликда чора кўриш бўйича давлатлараро дастурининг бажарилиш натижалари, 2003 йилгача мўлжалланган, шунга мувофиқ дастурни имзолаш ва бошқа долзарб масалалар кўриб чиқилади.

■ «Жаҳон»АА

ҲАМЖИҲАТЛИК ЯХШИ-ДА

Наманган шаҳрида «Гўзал» кўп тармоқли вилоят шифохонаси бўларди. Шўро даврининг «ҳа-ҳа»ларида қад ростлаган мазкур комплекс кейинги йилларда путурдан анча кетиб қолди.

Вилоят ҳокимлиги шифохона таъмирини ташкил этиш учун оммавий ҳашар эълон қилди. Яқин бир йилдирки, шаҳар ва туманлардан усталар келишиб, иморатни беминнат созламоқдалар. Шу кунгача бу ерда 250 миллион сўмлик иш бажарилди.

Икки ойдан кейин таъмирлаш тугайди. Бежирим қиёфа касб этадиган шифохона ўрнида замонавий, хориж стандартларига мувофиқ шошилинч тиббий ёрдам маркази ишга тушади.

Айтгандек, бу ерга дунёнинг машҳур фирмалари ишлаб чиқарган тиббий жиҳоз ва ускуналари, диагностика аппаратуралари ўрнатилади.

■ **Маҳмуджон ПАРПИЕВ, «Ўзбекистон овози» мухбири**

ВАТАН — МЕНИНГ ҚАЛБИМДА

МИЛЛАТ УМИДИ

Ўтаётган кунларга, Ватанимизнинг мовий осмонига, мамлакатимизда қарор топган тинчликка, юртдошларимизнинг келажакка умид билан яшаётганларига шукрона айтмоқ керак. Миллат XXI аср томон интилаётган экан, элимизнинг ўз юртбошисига ишончи юксак эканлигига яна бир бора гувоҳ бўлиб, янги асрга ўзлари сайлаган Президенти билан кириб бораётганларига такрор шукр қилмоғимиз зарур.

Юртни ишонч асрайди. Ёшларни эътибор улғайтиради. Истиқлолни қалби бедор инсонларгина эъзозлайдилар. Соғинч—муҳаббатни ардоқлайди. Ёмғирлар юртнинг асрий яраларини ювади. Озодлик шамоли Ватан жароҳатига малҳам бўлади. Миллатнинг ҳур болаларини табаррук отахон ва онажонларимизнинг дуолари асрайди.

Ҳуррият Ватанига қуёшлар таъзим қилади. Тоғлар саломга эгилади. Ватан ишқи ҳар бир қалбда оловга айланади. Оналар бешикда улғаяётган гўдак қароғига Ватан суратини чизади.

Умид камолотга етаклайди миллатни. Ғунчалар умид ила очилади. Ойнинг покиза нурлари, ёруғлик келтирувчи, зулматни ҳайдовчи нурлари Ватан узра сочилади. Умид ўсади. Унинг илдизлари она ерга янада маҳкамроқ ёпишади. Довуллар силкитади уни. Бўронлар сўроқлайди Умид дарахтини. У бардош бўлиб туғилади. Ўткинчи дея уларга парво ҳам қилмайди. Она ердан меҳр эмиб, кўкка бўй чўзади.

Халқимиз ўз юртбошисини алқайди. У миллат халоскори. У озодлигимиз, мустақиллигимиз асосчиси. У янги асрга интилаётган ёшларимиз қаноти. Дунё бўйлаб парвоз қилаётган лочинларимиз йўлбошчиси.

Фахр уйғотади миллатни, ғурур юксалтиради. Жаҳон бўйлаб ҳилпираётган байроқ, дунё бўйлаб янграётган гимн овози уйғотади. Мана шу овоз юракка муҳрланади. Фахр билан яшаётган элни енгиб бўлмайди. У озодлик осмонини қайта йўқотиб қўймоқни истамайди.

Бугун ўз ишини бошлаётган Ўзбекистон Республикасининг олий қонун чиқарувчи органи — Олий Мажлис депутатларини миллатнинг янги аср бошидаги ишончли умиди деб биламан. Дунё Президентимизга, парламентимизга қараб бизга баҳо беради. Улар нафақат қонун чиқарувчилар, балки мамлакатимизнинг турли вилоят ва туманларида қонуннинг қай даражада амал қилаётганини назорат қилувчилар, қонунлар ижросини таъминловчилардир. Юрт ишончи уларни тарк этмаслигини истайман.

Ҳаяжон уйғотади бу тонг. Сиз бугун ўз вазифангизни бажаришга киришасиз. Сиз фахрли ўрнингизни эгаллайсиз. Лекин битта сўзни айтмоққа чоғланади тилим. Сизни огоҳ этмоққа чақиради виждоним. Азиз депутат, халқ вакили сизга қатъий бир сўзим бор. Йигирма беш миллионли миллат умиди сиз. Сизга умид кўзларини тикиб ўтирган халқингизга, сизга овоз берган сайловчиларингизга ва мамлакатимизда демократия дарғаси бўлган Президентимизга садоқат билан хизмат қилишингизга ишонаман, умид қиламан.

Олий Мажлис депутатлари 5 йил муддатга сайланади. Бу йиллар тарих учун жуда улкан, миллат тақдири учун юксалиш ва баракали бўлсин. Асрлар қарийди. Юз йилликлар йиғилиб минг йилликларга асос солади. Демак, 5 йиллик фурсат ҳам ўтиб кетади. Истайманки, мана шу муддат тарих китобига олтин ҳарфлар билан ёзилиб қолсин. Истиқлол иморатига ҳар бирингиз ўз шуурингиз билан олтин ғишт қўймоғингизга ишонаман. Аниқроғи, ишонгим келади.

Ўтаётган кунимизга шукрона айтгим келади. Миллат умиди —Олий Мажлис депутатларига халқимиз ишончи бардавом ва боқий бўлмоғини истайман.

Шоирнинг мана бу сўзларидан баландроқ сўз айтиш душвор. Бу ҳақиқат қулоғингиз остида жаранглаб турмоғига умид қиламан.

Сизни эл танлади,
Қилмади суюк,
Балки елкангизга
юк ортди буюк.
Сиз элнинг эгилган
қаддин кўтаринг,
Депутат сўзининг
қадрин кўтаринг.

■ **Фаррух ҲАМРОЕВ**

ЭЪТИРОЗ

ТИЛГА ЭЪТИБОР

Дарган ота томонидан кенг ўзанга ястаниб оқаётган Аму Туямўйин тоғига етганда тор ўзандан ўтади. Табиийки, тор жойдан ўтган сув оқими тезлашиб, Оралча буванинг чакалакзорларини ёқалаб ва тўғридаги қоя тошга бош уриб ўзининг йўналишини Тўрткўл томонга ўзгартиради. Сув қоя тошга урилиб ўз йўналишини ўзгартираётган пайти шариллаб чиқаётган овоз бир ярим чақиримдан эшитилиб турар эди. Бу соҳил ана шундан халқ тилида Шарловуқ деган номни олган.

Кунларнинг бирида Ўзбекистон меъморчилик бош бошқармасига йўлим тушди. Деворда осилиб турган Ўзбекистон харитасида — Шарловуқ шаҳри деб белгиланган эди. Шарловуқ менга қадрдон бўлганлиги учун қалбим қувончга тўлди. Орадан бир йилча вақт ўтар-ўтмас ўша бошқармага яна йўлим тушди. Не кўз билан кўрайки, Шарловуқ ёзувига қизил қалам тортилиб, устидан — Дружба шаҳри деб ёзилган эди.

Ўзбек тилига Давлат тили мақоми берилгандан кейин республикамизда катта ўзгаришлар бўлди, собиқ иттифоқ давридаги қўйилган бегона номлар кўча, туман ва даҳалардан олиб ташланиб, миллий, тарихий номлар қўйила бошланди. Масалан, Тошкент шаҳрида: Яккасарой тумани, Миробод тумани, Юнусобод тумани ва ҳоказолар. Шарловуқ тарихий номни ўзгартириш шартмиди? Янги ном яхши матодан тикилган тўнга хашаки ямоқ тушгандай туюлади менга. Сизларга-чи?...

■ **Раҳмон РЎЗМЕТОВ, Сирғали тумани**

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

Нукусда Қорақалпоғистон Республикаси фаолларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда «Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг иккинчи чақириқ Халқ депутатлари Фарғона вилояти кенгашининг биринчи сессиясидаги нутқидан келиб чиқадиган вазифалар ҳақидаги» масала муҳокама қилинди. Бу масала юзасидан Қорақалпоғистон Республикаси Жуқорғи Кенгеси раиси Темур Камалов маъруза қилди.

Йиғилишда муҳокама қилинган масала юзасидан қарор қабул қилинди.

Фаоллар йиғилишида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раисининг биринчи ўринбосари Б. Бектурдиев, Ўзбекистон ХДП Қорақалпоғистон Республикаси Кенгаши биринчи котиби А. Асанов қатнашдилар.

■ **Реймбой ЕШИМБЕТОВ, «Ўзбекистон овози» мухбири**

МАШМАША... МАШМАШАМИ?

Имзосиз шартнома

Бир маҳаллада копток тепиб катта бўлган икки дўст хусусий фирма очиб тадбиркорлик билан шуғулланишга қарор қилишди. «Хумо» хусусий фирмасининг раҳбари Одилжон Қурбонов ўзига тегишли омборхонани дўсти Орифжон Раҳимовнинг «Олимжон» ишлаб чиқариш тижорат хусусий кичик корхонасига сотади. Омборхона учун ишлатилган қурилиш материалларини қайта сотиб олиш учун 28 август 1996 йилда тузилган олди-берди шартномасида томонларнинг мажбуриятлари, бажариладиган иш юзасидан низолар келиб чиқадиган бўлса амалдаги Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги асосида ҳал этилиши ва ҳоказолар атрофлича баён этилади. Шартномага асосан «Хумо» хусусий фирмаси «Олимжон» фирмасидан 714714 сўмлик қурилиш материаллари сотиб олади. Ишонч вақолати ва юк хатлари билан қурилиш материаллари олиб кетилган. Бу воқеа бир қадар эсдан чиққан эди.

«Хумо» хусусий фирмаси сотиб олган қурилиш материаллари ҳисобидан қарз бўлиб қолганлигини, ўз фаолиятини такомиллаштириш мақсади борлигини, тўлов имконияти мавжудлигини айтиб вилоят Бизнес фондидан 700.000 сўм кредит олади. Олинган маблағни ўз фирмаси ҳисоб рақамига эмас, балки олган қурилиш материаллари ҳисобига «Олимжон» кичик корхонаси ҳисоб рақамига тўғридан-тўғри ўтказиб беради. Ўзаро келишувга биноан мазкур маблағнинг 636900 сўми «Қувасойцемент» заводига, шифер олиш учун ўтказилади. Қолган пул ҳисобидан «Хумо» фирмасининг моддий аҳволи ночор бўлиб қолганлиги учун 70000 сўм ёрдам пули ўтказилади. Бизни мақола ёзишга мажбур этган машмаша ҳам худди мана шу жойдан бошланган. 1996 йил ноябрь-декабрь ойларида икки дона № 494 рақамли, икки дона № 590 рақамли тўлов хати асосида 4351 дона шифер учун келишилган сўм тўлалигича ўтказиб берилади. Ишонч вақолат хатлари эса «Хумо» фирмаси раҳбари Одил Қурбонов номига ёзилади. Заводдан шиферлар олинди-ю, аммо «Олимжон» кичик корхонасига ўзи ҳам, пули ҳам келиб тушмади. Балки ишончли вакил томонидан бозорга олиб чиқиб сотиб юборилгандир. Кичик корхона балансидаги чиқим кирим бўлмади. Ундан давлатга тўланадиган солиқ ва бошқа чегирмалар ундириб олинмади. Устига-устак ишончли вакил О. Қурбонов «Олимжон» кичик корхонаси бошлиғи Орифжон Раҳимовга сотилган шиферларни кирим қилиб қўйишини айтади. Бироқ қонун бунга йўл қўймаслигини айтиб О. Раҳимов рози бўлмайди. Шу тариқа ўртада келишмовчилик бошланди.

Қилдан қийиқ ахтара бошлаган О. Қурбонов бир вақтлари дўстининг хизмати эвазига берган 10 тонна картошкасининг пулини талаб қилиб «Олимжон» кичик корхонасини вилоят хўжалик судига беради. Даъво аризасида 10 тонна картошка 1996 йилда 10 сўмдан эди, ҳозирда 55-60 сўмдан дейилиб, ундириб бериш сўралади. Вилоят хўжалик суди қарорида шифер масаласи Пахтаобод туман прокуратурасининг 1997 йилдаги текширувларида жиноят аломатлари сезилмайди деган хулосасига асосланиб, масала очиқ қолдирилган. Бизни ажаблантиргани олинган маҳсулот қонуний йўл билан амалга оширилса-ю, ноқонуний йўл билан сотилса, ҳалигача «Олимжон» кичик корхонаси баланс ҳисоботини ёполмаса, буни қандай тушуниш керак? Қолаверса, туман прокуратураси кўрилган иш юзасидан қилинган қароридан «Олимжон» кичик корхонаси раҳбарини огоҳлантирмаган, ҳатто тергов жараёнида гувоҳ сифатида чақирмаган ҳам.

Андижон вилояти Давлат солиқ бошқармаси ва туман солиқ инспекцияси биргаликда 1997 йил 12 ноябрдаги ўтказган текшируви натижасида тузган далолатномасининг хулосасида шундай дейилади: «Олимжон» кичик корхонасида Давлат солиқларини кам ҳисоблаш ҳолатлари аниқланмади. «Олимжон» кичик корхонасини «Хумо» фирмаси билан ўзаро иқтисодий алоқаси бўйича: «Хумо» фирмасининг Бизнес фонддан олган 700 000 сўм ссуда пул маблағини мақсадсиз сарфланишига олиб келди. Мақсадсиз фойдаланилган маблағ учун ҳеч қандай чора кўрилмайдими?

Вилоят хўжалик суди эса туман прокуратураси текширувини дастак қилиб, шу асосда ҳал қилув қарори чиқаради. Даъвогар бўлган «Хумо» фирмаси фойдасига «Олимжон» кичик корхонаси мол-мулки ҳисобидан 550 000 сўм ундирилсин, ҳамда 9061 сўм давлат божи, 1000 сўм суд харажатлари ундирилсин, дейилади. Даъвогарнинг зиммасига эса давлат божининг 16461 сўми қолдирилади.

«Олимжон» кичик корхонасини қарздор қилган нарса 1996 йилда берилган 10 тонна картошка эди. Мазкур картошка ҳақида бир томонлама шартнома қилинган бўлиб, унда «Қишлоқ хўжалик маҳсулотларига» дейилган. Аммо шартномага амал қилиш муддати 1997 йил 10 октябргача дейилса-да, унда томонлар ўз мажбуриятларини бажармаганда жарима солиб, ундириб берилиши айтилмаган. Энг асосийси маҳсулот сотувчи «Хумо» фирмаси раҳбарининг имзоси бору, муҳри йўқ, олувчи «Олимжон» кичик корхонаси раҳбарининг имзоси ҳам, муҳри ҳам йўқ. Қонун билан ҳимояланмаган ушбу шартномага асосланиб, вилоят хўжалик суди қарор чиқариши қонунга тўғри келармикин? «Хумо» фирмаси бош ҳисобчиси Адҳамжон Нишоновнинг тушунтириш хатида икки дўст орасида ҳали хусусий корхона ташкил этилмасдан олдин олди-берди борлиги, фирмага қарашли омборни қайта таъмирлашда О. Раҳимов ёнидан пул сарфлаб хизмат кўрсатганлиги ва сарф қилинган маблағни нақд пулда тўлай олмаган «Хумо» фирмаси бошлиғи 10 тонна картошка бериб қутилганлиги баён этилган. Тушунтириш хат ҳеч бир ҳужжатда қайд этилмаган. Шундан ҳам кўриниб турибдики, республикамиздаги энг обрўли органларнинг қуйи поғоналари бир томон учун ишлаган. «Олимжон» кичик корхонаси текшир-текширлар, турли дўқ-пўписалар билан корхонани юргиза олмаслигини билиб, 1997 йил 5 декабрда корхонани тугатишга қарор қилади. Бироқ туман Давлат солиқ инспекцияси ҳалигача бирор чора кўришга ботина олмаяпти.

Яна бир нарса кишини ўйлашга мажбур этади, «Андижонбанк» шаҳар амалиёт бўлими бошлиғининг маълумотномасига кўра, «Олимжон» кичик корхонасининг кредиторлик, дебиторлик фаолиятида бузилишлар бўлмаган. Ҳамда корхона охирги банк амалиётини 1997 йил 5 майда бажарган. 1999 йил 5 ноябрь ҳолатига кўра ҳисоб рақамида 1094.20 тийин қолдиқ мавжуд эканлиги билдирилган. Кўриниб турибдики, хусусий корхона деярли фаолият юритмаган, балки машмашаларга ўралашиб юраверган. Агар ҳужжатларга асосланадиган бўлсак «Олимжон» корхонасининг эмас, «Хумо» фирмасининг қарзи борлиги маълум бўлади. Оғзаки гап ҳужжат ўрнига ўтмаслигини хўжалик судидагилар билишмасмикин?

■ **Юсуф ЖЎРАЕВ, «Ўзбекистон овози» мухбири**

Фурқат туманидаги «Қўқон» ширкатлар уюшмаси чорвадорлари маҳсулдорликни ошириш борасида ўзларининг катта улушларини қўшмоқдалар. Ушбу ширкатлар уюшмаси чорвачилик фермасида жами 1000 бош қорамол бўлиб, шундан 210 боши соғин сигир. Ўтган йили чорвадорлар 340 тоннадан зиёд сутни давлатга сотишни режалаштирганди. Шунингдек, гўшт етиштириш тирик вазнда 62,5 тоннага етказилиб, 370 бош бузоқ олиш кўзда тутилганди.

Жамоа кўзлаган мақсадларига эришиб, йил охиригача қарийб 500 тонна сутни давлатга сотди ва режа кўрсаткичи анча ошириб бажарилди. Гўшт эса тирик вазнда 74 тоннага етказилди. Йиллик режа 118 фоизга тўғри келди. Мавсумда 370 бош бузоқ олиниб, режа 100 фоизга уддаланди.

Айни чоғда, ушбу чорвачилик фермасида 21 соғувчи, 13 нафар молбоқар, 15 бузоқбоқар ишлайди. Уларнинг ўртача иш ҳақи ойига 10-12 минг сўмни ташкил этади. Жамоа учун барча шароитлар муҳайё қилинган. Зеро, уларнинг сидқидилдан қилган саъй-ҳаракатлари чорвачиликнинг янада гуркирашига йўл очади.

Суратларда: 1. Чорвачилик фермасининг илғор сут соғувчилари (чапдан) Турсуной Умматова, Маҳбуба Орипова ва Маърифат Умарова қизғин суҳбат чоғида. 2. Ферма ҳовлисида.

■ **Шуҳрат ОЛИМОВ (ЎзА) олган суратлар**

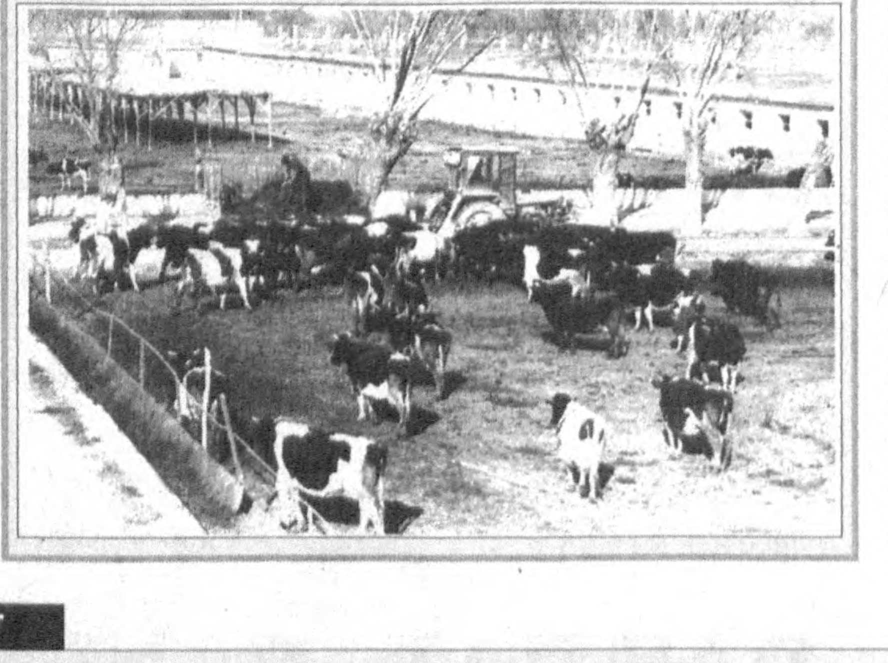

ОЧИҚ ГАПЛАР

ОҚСАЁТГАН КИМ?

Сирдарё вилояти алоқа инспекцияси бошлиғи Омонгелди Худойбердиев билан мулоқот.

— «Сирдарётелеком» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятининг оёққа турганига ҳам уч-тўрт йил бўлиб қолди, — дея сўз бошлайди суҳбатдошимиз. Жанубий кореялик ишбилармонлар билан ҳамкорликда янги иншоотлар барпо этилгани вилоят телефон алоқаси тармоғида катта воқеа бўлди. Алоқа тармоқлари тубдан яхшиланганди, замонавийлашганди. Лекин йиллар ўтгани сари корхонанинг дастлабки йилларда пайдо бўлган ёрқин шуҳрати аста-секин хиралашиб бормоқда. Оқибатда одамлар ўртасида яна телефон хизматидан норозиликлар пайдо бўлмоқда.

— Бунга аниқ мисоллар келтириш мумкинми? — сўраймиз ундан.

— Албатта, мумкин, — сўзида давом этади Омонгелди ака. — Айтайлик, сизнинг уйдаги телефонингиз ишламай қолди. Сиз бу ҳақда шаҳар алоқа бўлимининг тегишли жойига хабар бердингиз. Агар носозлик кабел тармоғида бўлса, алоқа ходимлари сиз хабар берган вақтдан бошлаб кўпи билан 24 соат давомида телефонингизни ишлатиб беришлари керак. Ҳиссадорлар жамияти томонидан белгиланган тартиб шунақа. Хўш, аслидачи? Йигирма тўрт соат у ёқда турсин, одамлар ўз телефонларини ишлата олмай, ойлаб шаҳар алоқа узелларига қатнашга мажбур бўлмоқдалар. Маълумотларга кўра, Гулистон шаҳрида 170 та абонент телефони ишламаётир. Биргина шаҳарнинг «Янги ҳаёт» маҳалласидаги Набиев кўчасида кабел ўғирлаб кетилгани туфайли 100 хонадон телефони ноябрь ойидан буён созланмаётир. Шунингдек, Янгиер шаҳри ҳудудида 150 телефон Сирдарё шаҳрида эса 27 хонадон телефони сентябрь ойидан буён ишламаётганлиги аниқланди.

— Вилоятимиз марказидаги таксафонлар хизмати ҳақида нима дея оласиз?

— Бу ҳам яна эски ва азалий муаммога айланиб қолмоқда. Одамлар олдин ҳам бу хизмат туридан кўп ноқулайликларга дуч келар эдилар. Энди давр ҳам ўзгармоқда. Шу билан бирга хизмат турлари сифати ҳамда уларга бўлаётган талаблар ҳам. Аслида ДЭУ фирмаси ҳамкорлигидан сўнг таксафонлар ҳам замонавийлашди. Жумладан, Гулистон шаҳри ҳудудида жами 50 та таксафон ишлаб туриши лозим. Лекин ҳозирча борйўғи 22 та таксафон ишлатилмоқда. Масаланинг чатоқ жойи шундаки, ана шу таксафонлардан ҳам операторлар орқали фойдаланилмоқда. Яъни, кўчалардаги стол устига ўрнатиб қўйилган телефон олдида бир оператор туради. Бир қарасангиз яхшидай. Чунки телефоннинг эгаси бор. Бироқ ана шу «эга»лари ҳар бир сўзлашувчи кишидан тартибда белгиланган 20 сўм ўрнига 50 сўмдан ҳақ олмоқдалар. Ҳар мижоздан уриб қолинаётган ортиқча 30 сўм қаёққа кетади, дерсиз? Албатта, ўша операторларнинг киссасигада. Шулар оқибатида ўтган йили 22 минг 895 сўм жамоа ҳисобига кирим қилинмай қолингани аниқланди.

— Бугунги қишлоқ телефони муаммолари ҳақида нималар дея оласиз? — сўраймиз Омонгелди Худойбердиевдан.

— Бу ҳозир энг долзарб масалалардан бири бўлиб турибди. Бироқ афсуски, «Сирдарётелеком», ҳамда бошқа тегишли идора ва ташкилотлар бу муаммолар ечимига жон куйдирмоқда дейиш қийин. Вилоятимизнинг қишлоқ ҳудудларида ҳозир 92 та АТС бор. «Сирдарётелеком» жамоаси томонидан белгиланган режага кўра, ўтган йили шуларнинг 85 фоизи туман телефон тармоқларига уланиши лозим эди. Афсуски, ҳозирча бу кўрсаткич 57 фоиз бажарилди. Телефон хизматларига ҳақ тўлашдан тортиб уларни тартибли ҳолатда сақлаш, электр энергияси билан таъминлаш ва бошқалар қониқарсиз ҳолатда. Бунинг устига қатор ҳудудларда АТСларнинг ички қимматбаҳо қисмларини ўғирлаб кетиш ҳоллари содир бўлиб турибди. Шу каби хўжасизлик туфайли Мирзаобод туманида АТСлар сони 7 тага камайиб кетди. Меҳнатобод туманидаги 500 рақамли автомат телефон станцияси таъмирлашдан сўнг 300 рақамлига тушиб қолди. Мирзаободдаги ипакчилик хўжалиги АТСи эса 400 рақамга камайди ва ҳакозо. Булар қишлоқларимиз телефонидаги айрим мисоллар, холос. Агар масалага чуқурроқ кириб бориладиган бўлса, янада жиддийроқ муаммолар ётганини аниқлаш қийин эмас.

Ишимиз, ҳаётимизда рўй бераётган янгиликларни ҳаммамиз кўриб-билиб турибмиз. Чунки янгилик — ҳаётимиз, турмушимизни яхшилайди. Оғиримизни енгил, мушкулимизни осон қилади. Лекин янги асбоб-ускуналар, янги технологияни ўрнатиш, жорий этиш билан масала ўз-ўзидан ҳал бўлди, дегани эмас албатта. Чунки ўша ўта замонавий технологик жараёнларни ҳам инсонлар бошқаришлари керак. Шу ерга келганда нуқсонларимиз кўзга ташланиб қолмоқда. Автоматлашган жараёнлар, ўта замонавий машина ва механизмларни юртимизга олиб келаётган эканмиз, ўз малака ва муносабатларимизни ҳам имкон қадар ўша юксак талабларга мослай билишимиз керак. Акс ҳолда яна ҳамма нарса эски ҳаммом, эски тос, йўсинида қолиб кетавериши мумкин.

■ **Абдужалил УМАРОВ, «Ўзбекистон овози» мухбири**

КИТОБ — СОДИҚ ДЎСТ

ИЗЛАНИШ

Яқинда «Амир Темур ва темурийлар даври тарихига кириш» (Муаллифлар: Нарзулла Аҳмедов, Абдураҳмон Бадиров. Самарқанд. СамДУ нашр, 77 бет) китобини ўқиб чиқдим ва ўз мулоҳазаларимни баён этишга жазм этдим.

Мазкур китоб «Амир Темур ва темурийлар тарихини ўрганишнинг аҳволи ва бу борадаги вазифалар», «Амир Темурнинг болалиги: уйдирма ва ҳақиқат», «Амир Темур якка ҳукмронлигининг ўрнатилиши» деб номланган уч бўлимдан иборат.

Биринчи бўлимда Амир Темурнинг давлатчилик борасидаги фаолияти мустақил давлатимиз ҳаётига боғлаб, тушунарли тарзда баён этиб берилади. Жумладан, «Амир Темур давлати қурилиши, ҳарбий санъати кўп асрлар давомида шарқу ғарб давлатларига ўрнак ва андоза бўлди», фикрлари билан давом эттирилиб, илм-фан ва маданият бобидаги қилинган намунавий ишларини бирма-бир санаб ўтишади. Ҳақиқатан ҳам, Самарқанд, Шаҳрисабз, Бухоро ва жаҳоннинг бошқа турли гўшаларида олиб борилган ободончилик ишлари ҳақида ишонарли маълумотлар, мулоҳазалар юритилган.

Иккинчи бўлим ҳисобланган «Амир Темурнинг болалиги: уйдирма ва ҳақиқат»да Амир Темурнинг ота-оналари, насл-насаблари ва уларнинг таржимаи ҳолларига доир ишончли маълумотларни бирма-бир баён этилади. Муаллифлар зарурий манбаларга мурожаат этиб улардан етарли даражада фойдаланишган.

Амир Темурнинг китобсеварлиги, китоб мутолааси хусусида тўхталиб, «Амир Темур мадрасанинг бошланғич даврида Қуръони каримни пухта ўзлаштиради. Буни англаган юртдошлари Темур сиймосида буюк ислом ҳомийси, дин пешвоси, алломаси етишиб келаётганини кўрди», деб хулоса қилинади.

Ниҳоят, «Амир Темур якка ҳукмронлигининг ўрнатилиши» бобида ҳам муаллифлар кўпгина тарихий ҳужжатларга таянган ҳолда ўз фикр-мулоҳазаларини билдирадилар.

Хулоса қилиб айтганда, «Амир Темур ва темурийлар даври тарихига кириш» асари соҳибқирон Амир Темурнинг фаолиятини ўрганишда муҳим аҳамият касб этиши табиийдир.

■ **Назар РАЖАБОВ, профессор**

ANIPRAIMPEXLTD REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Anipra Impex Ltd.

ИСЛОМ АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ЭТИБ САЙЛАНГАНЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН САМИМИЙ ҚУТЛАЙМИЗ!

Мустақил Ўзбекистон Республикаси энг муносиб, оқилу доно, истиқболни кўра биладиган чинакам юртбошиси билан улуғвор диёрдир. 2000 йилда ва XXI асрда бу мамлакат халқига катта муваффақиятлар ёр бўлсин!

Бундан буён ҳам Ўзбекистон ва Ҳиндистон давлатлари ва халқлари азалий дўстлиги кенг қулоч ёзавершига ишончимиз комил.

Манзил:
Тошкент шаҳри-700160,
Сайфи Олим кўчаси, 10-уй.
Тел: 50-01-94, 50-01-95, 50-01-96, 50-01-97, 50-00-90.
Факс: 120-65-97, 120-67-93

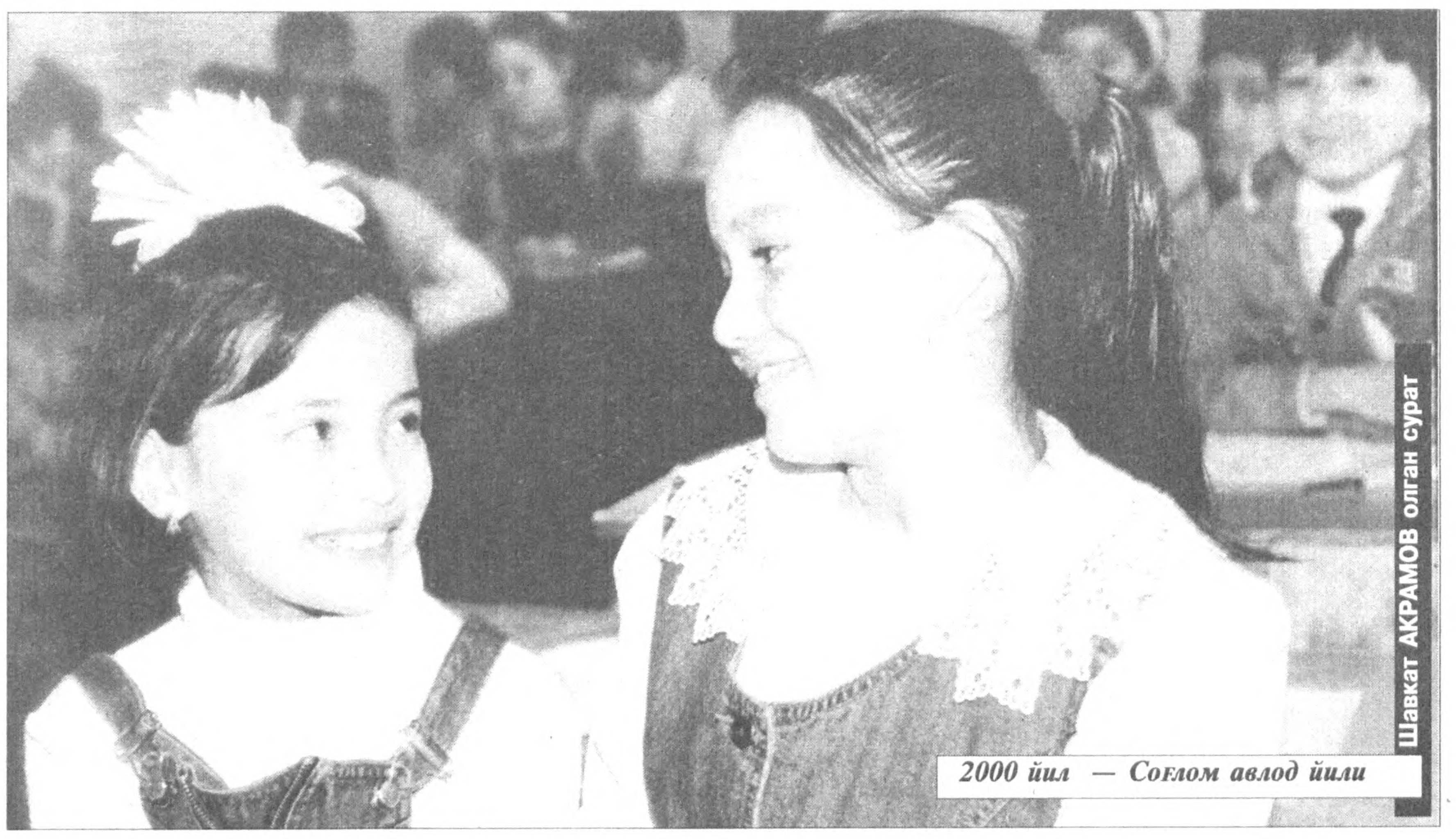

Шавкат АКРАМОВ олган сурат

2000 йил — Соғлом авлод йили

ПИРУ БАДАВЛАТЛАР

Икки асрни кўрган момо

Элимизда «Олтин олма дуо ол, дуо олтин эмасми», деган доно нақл бор. Ажаб эмаски, Ширин момо ҳам «умринг узоқ, ризқинг улуғ бўлсин» деган ота-онасининг дуосини олган бўлса.

Каттақўрғон шаҳридаги «Кўчахўр» гузарида истиқомат қилаётган Ширин момо Файзиева бу йил 108 баҳорни қаршилаяптилар. Онахон ҳали тетик, бардам, фақат кўзлари ожиз бўлиб қолган, холос.

«Худойимга шукр, тупроқ босиб юрибман. Бир ҳафтагина рўза тутдим, Оллоҳ даргоҳида қабул қилсин. Фақат бироз толиқдим», дейди момо.

— Илойим, Президент болам соғ бўлсинлар, бошлари омон бўлсин, менинг ёшимга кирсинлар, — дуога қўл очади момо. — Юртимизда тинчлик, фаровонлик. Бу ҳаммаси унинг ғамхўрлигидан, элу юртга меҳрибонлигидандир. Яна қайта Президент бўлиб сайланганликларидан бошим осмонга етди, жудаям хурсанд бўлдим. Илойим яратган эгамнинг ўзи қўлласин.

2000 йил 1 январидан 10 январигача, «Меҳр-мурувват ўн кунлиги», деб эълон қилинди. Рамазон ҳайити арафасида қарияларга, кам таъминланган оилаларга ҳам моддий, ҳам маънавий ёрдам кўрсатилди. Аммо, момонинг ҳолидан хабар олишмади.

Ширин момо дунёни қалби билан ҳис қилади. Бир оғиз ширин сўз билан кўнгли осмон қадар кўтарилиши табиий. Фақат ўтган 1999 йилнинг 8 март арафасида «Нуроний» жамғармасидан Абдураҳмон Саидмуродов келиб табриклаганди. Бошқалар эса...

■ Эркатош ШУКУРОВА, «Ўзбекистон овози» мухбири

ҚОРА ҚИЛМИШ

САЁЗ АҚЛ ИЛЛАТИ

Ҳаёт тасодифларга тўла. Ўтаётган умрда кимдир нимадир топади, кимлар нимадир йўқотади. Шу маънода олиб қараганда, ўтган йилнинг 14 июль куни Раъно Маҳкамова билан Элмира Ботаёровалар учун анча-мунча йўқотиш куни бўлди десак янглишмаймиз. Чунки, шу куни ўзи оқу, қилмиши қора арок ҳамда ноўрин рашк туфайли Элмира тан жароҳати олди. Раъно эса суднинг қора курсисига ўтирди.

Аслида воқеа бундай бўлган эди. Ўша куни соат 22.00лар чамаси Арнасой туманидаги «Қозоғистон» деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмасининг «Туркистон» кўчаси, 2-уй, 7-хонадонда истиқомат қилувчи фуқаро Фаиль Эмма ўз уйида танишин Маҳкамова Раъно, Элмиранинг «турмуш ўртоғи» Файзуллаев Қуаниш, унинг укаси Бойсапаров Қайрат ҳамда Беззерия Иванларни меҳмон қилади. Албатта, меҳмондорчилик ароқсиз бўлмайди-да. Ичиш учун баҳона ҳам топила қолди. Қуанишнинг укаси Қайрат фарзандли бўлган, ювиш керак.

Улфатчилик авжига чиққанда ўртага совуқчилик тушди. Қўшниларининг гапига кириб ноқонуний эри Қуанишни Маҳкамова Раънодан рашк қилиб юрган Ботаёрова Элмира тўкин дастурхон атрофида эри билан Раънонинг ёнма-ён ўтирганини кўрдию, ўзини тутолмай қолди ва ақлнинг эмас, ғазабнинг овозига қулоқ солди. Ғазаб учун далилнинг кераги йўқ деганларидай у дастурхон четида турган пиёлани олиб Раънога қараб отди. Икки аёл ёқалашиб қолишди. Раъно Элмирани итариб юборди. Буни кутмаган Элмира орқаси билан йиқилиб тушди. Воқеанинг бундай бўлишини кутмаган ва бироз шошиб қолган Қуаниш билан Қайрат унга ўрнидан туришига ёрдам беришди.

Шундан сўнг Элмира милицияга хабар қилиш учун кетди. Улфатлар эса тарқалдилар.

Элмира касалхонада саккиз кун ётди. Сўнг ҳуқуқ-тартибот органига «Мени эрим Файзуллаев Қуаниш ўйнаши Маҳкамова Раъно билан биргалашиб урди, бу эса соғлигимга ва ҳомиламга зарар қилди», деган мазмундаги ариза билан мурожаат қилди.

Тергов жараёнида гувоҳларнинг кўрсатмалари, экспертиза хулосаларига асосан унинг бу даъволари қисман тасдиғини топди ва Қуаниш уни урмаганлиги, фақат Раънонинг итариб юборганлиги натижада орқаси билан йиқилганлиги, бундан ўзи унча-мунча тан жароҳат олганлигию, лекин ҳомиласига зарар етмаганлиги аниқланди.

Суд 1970 йилда туғилган, вақтинча ҳеч жойда ишламайдиган Маҳкамова Раънони Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 109-моддаси 2-қисми билан айбдор, деб топди ва унинг қарамоғида ёш боласи борлигини, муқаддам судланмаганлигини инобатга олиб, икки йилга ахлоқ тузатиш жазосига ҳукм қилди.

Шу билан сўзимизни мухтасар қилсак ҳам бўларди. Лекин «Нега шундай бўлди, аёллар нега бу йўлга қадам қўйишди, масалани ур-йиқитсиз ҳал қилишнинг иложи йўқмиди?», деган саволлар пайдо бўлиши табиий.

Аслида Раъно билан Элмира деярли тенгдош. Табиат иккаласини ҳам ҳусну латофатдан бенасиб этмаган. Униси ҳам, буниси ҳам, агар хоҳлашса, бир оиланинг бекаси бўлиши, бир йигитни бахтиёр этиши мумкин. Афсуски, улар бу йўлни эмас, бошқа йўлни танлашди. Спиртли ичимлик истеъмол этишни, носоғлом турмуш кечиришни одат қилиб олдилар. Натижада Элмира Қуаниш билан ноқонуний яшашдан, ундан фарзандли бўлишдан ор қилмади. Раъно эса оиласи, фарзанди бўлишига қарамасдан бегона эркаклар билан бирга ўтириб, ароқ ичишни одатий ҳол деб билди. Улар аёллик латофатию назокатини ўткинчи ҳавас билан алмаштирдилар.

Кўза кунда эмас, кунида синади, деганларидай ўртага ароқ ва рашк аралашдию, бу ҳол иккала аёл учун ҳам қимматга тушди. Энг ёмони қишлоқдошлари, қўни-қўшнилари, таниш-билишлари олдида юзлари шувут бўлди.

«Ичкилик ва рашк саёз ақл иллатидир», деб шунга айтсалар керак-да.

■ **Норбой ҚЎШБОҚОВ, Арнасой туман судининг раиси.**

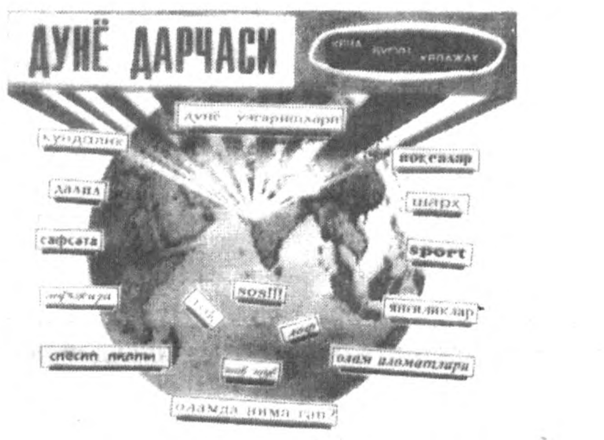

ДУНЁ ДАРЧАСИ

ҚОЧОҚЛАР УЧУН ЛАГЕРЛАР

Танзания ҳукумати мамлакат ғарбидаги Кагера вилоятида бурундилик қочқинлар учун қўшимча лагерлар қуришга розилик берди. БМТнинг қочқинлар бўйича олий комиссарлиги бир неча кун аввал шундай таклиф киритган эди.

Хабарларга кўра, Бурундида фуқаролар уруши тобора кескин тус олмоқда. Тинч аҳолининг жон сақлаш учун қўшни давлатлар ҳудудига қочиб ўтиши ҳамон давом этаётир. Жумладан, Танзанияда сўнгги пайтларда қочқинлар сони анча ошиб кетган. Шу боис мамлакатда кўплаб муаммолар келиб чиқаётир.

ФЕВРАЛДАН КУЧГА КИРАДИ

Кипр Европа кенгашининг ўттиз бешинчи мамлакати сифатида Европа конвенциясининг инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги протоколини ратификация қилди. Ушбу ҳужжат мамлакатда жиноятчиларга нисбатан ўлим жазосини қўлламасликни кўзда тутади. Ҳужжат биринчи февралдан бошлаб кучга киради.

МУҲОЖИРЛАР ТЎХТАТИБ ҚОЛИНДИ

Хитойда полициячилар балиқчи кемани текширувдан ўтказиш пайти мамлакатдан ноқонуний равишда чиқиб кетаётган 111 нафар фуқарони қўлга олди. Улар қайси давлатга кетмоқчи бўлгани номаълум. Бироқ полициячилар хитойлик муҳожирлар Япония ёки Жанубий Кореяни кўзлаган дея тахмин қилишмоқда.

ДУНЁ ДАРЧАСИ

БМТ РЕЗОЛЮЦИЯСИ

БМТ Хавфсизлик кенгаши Бурундида ўзаро қарама-қарши бўлган сиёсий кучларни қуролли можароларни тўхтатишга даъват этди ва бу ҳақда резолюция қабул қилди.

Ҳужжатда таъкидланишича, Бурундидаги барча кучлар Жанубий Африка Республикаси собиқ раҳбари Нелсон Манделанинг воситачилик ишларини тан олиши ва у билан ҳамкорлик олиб бориши лозим.

Шунингдек, Хавфсизлик кенгаши сиёсий кучларни ўзаро ҳамжиҳатликка чақиради ва уларнинг фуқаролар ҳамда БМТ ходимлари ҳаётига тажовуз қилиш каби ҳаракатларини кескин қоралайди.

ТАЛАБ ОРТМОҚДА

Чехиянинг «Шкода» автозаводи ёнилғини ўта тежамли сарфлайдиган «Фабиа» русумли автомобиль ишлаб чиқаришни кўпайтириш ниятида. Шу йил охирига бориб бундай машина ишлаб чиқариш ойига бир ярим баробарга ўсади.

Ўтган йили декабрь ойида ишлаб чиқарила бошланган «Фабиа» автомобилига ҳозир жаҳон бозорида талаб ортиб бормоқда. Айни пайтда «Шкода» Словакия, Германия, Марказий ва Ғарбий Европа мамлакатларидан ушбу русумдаги автомобилдан кўплаб сотиб олиш тўғрисидаги буюртмаларни қабул қилмоқда.

ҚЎЛГА ТУШИШДИ

Германияда 70-йилларда бир қатор қўпорувчилик ҳаракатларини содир этишда айбланган икки шахс Парижда қўлга олинди. 58 ёшли Кристиан Гаугер ва 67 ёшли Соня Шудер 1978 йилдан буён қидирувда эди.

ЯНГИ МУАММО

БЎРИЛАР ҲУЖУМИ

Бу йилги қиш мавсумида Шимолий Қозоғистон ҳудудида бўриларга нисбатан кенг кўламли ҳужум бошланди. Охирги пайтларда кўпайиб кетган бўрилар аҳолининг чорвасига зиён келтирмоқда. Бир йил ичида Актюбинск атрофида бўриларнинг сони икки баробар кўпайиб кетган. Маҳаллий расмийларнинг айтишича, бўрилар кўпайишининг олдини олиш учун уларнинг маблағлари йўқ.

Актюбинскда бўриларнинг сони 5 мингга етган. Павлодарда эса вазият бундан ҳам оғир. Бу ерда бўрилар 400 га яқин қўйни еб кетган. Ҳарорат кескин пасайгани туфайли оч бўрилар қишлоқларга, аҳолининг чорвасига тез-тез ҳужум қилиб турибди.

Маҳаллий бюджетда эса бўриларга қарши курашиш учун маблағ йўқ. Авваллари қишлоқ аҳолисига шахсий қурол сақлашга рухсат берилган эди. Бироқ ҳозир Қозоғистонда юзага келган вазият туфайли қурол сақлаш таъқиқланган. Аҳолиси асосан қишлоқ жойларда истиқомат қилувчи Қозоғистонда чорвачилик озиқ-овқат таъминотининг асосий манбаи ҳисобланади. Бугунги кунда бўриларни йўқ қилиш долзарб муаммога айланмоқда.

■ **Хориж матбуоти асосида Шарофиддин ТЎЛАГАНОВ тайёрлади**

Жанубий Корея иссиқхоналарида

БУ САФСАТА... ЭМАС

ДАЙДИ ДЕЛЬФИН

Бир қарашда мантиқсиз гапдай туюлади — «дайди дельфин». Нима, «дайди ҳаёт кечирмай улар муқим бир жойда қўним топадими? «Дельфинлар шаҳарчаси», «дельфиннинг уйи»ни кўрсатинг-чи» дегувчилар ҳам бордир. Денгиз уларнинг «уйи». Лекин денгиз бедарвоза эмас, унинг да «хўжайини» бор.

Болтиқ денгизиям бегга эмас. Маълумки, Латвиядаги Лиепа шаҳри ҳам ўша ерда жойлашган. Хотирингизда бўлса, 1990 йилларда Болтиқ денгизида шундай «дайди» дельфинлар тез-тез пайдо бўла бошлаганди. Кейинги пайтларда мутахассислар бу ерда ҳатто «жангчи дельфин»лар ҳам боши оғиб келиб қолаётганини кузатишаётир.

«Ўргатилган дельфин»лар олимларнинг тахминича, ҳарбий машқлардаям иштирок этади. Бу «ҳарбий жангчи»нинг баҳоси миллион доллар туради. Чунки бу «мина қидирувчи ҳарбий дельфин»дир.

Дайди дельфиннинг баҳоси қанчалик юқори бўлмасин, уни сотиб олувчи харидор чиқмаяпти. Ҳозирча у «дайди дельфин» тарзида қайд этилиб турибди. Афсус, у бирорта ҳайвонот боғида «хизмат» қилганда болаларга қанча завқ берган бўларди.

■ **Саида САЙХУН**

ШОХ+МОТ

АВВАЛГИЛАРГА ЎХШАМАС

Ўта нуфузли мусобақалар ўтказиш бобида Голландия жаҳон мамлакатлари орасида энг олдинги ўринлардан бирини эгаллайди. Бунга 1935 йили Алехин-Эйве ўртасида жаҳон чемпионлиги учун ўтказилган матч ва унда голландиялик Макс Эйвенинг шахмат тожини қўлга киритганлиги катта туртки бўлган эди. 1938 йили Амстердам шаҳрида жаҳон чемпионлари ва тож талабгорларидан иборат 8 кишилик матч турнир «Авротурнир — 38» номи билан ҳозиргача ҳам эслаб келинмоқда. 1946 йилги Гронинген халқаро турнири эса янги жаҳон чемпиони ким бўлажагидан дарак берган эди. Ўшандан бери Тилбург, Вейк-ан-Зе шаҳарларида ҳам мунтазам супер-турнирлар бўлиб турибдики, улар етакчи гроссмейстерлар тартибини белгиламоқда. Ўтган йилги Вейк-ан-Зе турнирида ёш вакилимиз Рустам Қосимжонов шахмат чемпиони Гарри Каспаров сафида муваффақиятли дона суриб қайтганлиги мухлисларнинг ёдидан кўтарилганича йўқ.

Бу сафарги Гронинген халқаро турнири жаҳоннинг роппа-роса 100 нафар кучли шахматчиси учун баҳс майдони бўлди. Иштирокчиларнинг тенг ярми халқаро гроссмейстерлардан иборат бу мусобақада вакилларимиз Рустам Қосимжонов билан Александр Ненашев 11 имкониятда 8 тадан очко жамғариб, иккинчи ва учинчи соврин эгаси бўлди. Бу жуда салмоқдор натижа кўп нарсадан дарак бериб турибди.

ОСИЁ БИРИНЧИЛИГИ УЧУН

Яқинда етакчи шахматчиларимиздан халқаро гроссмейстерлар Сайдали Йўлдошев ҳамда Рена Мамедова ва халқаро мастерлар Тоҳир Воҳидов билан Дмитрий Қаюмов навбатдаги Осиё чемпионатида қатнашиш учун Ҳиндистонга жўнаб кетдилар.

■ **Мамажон МУҲИДДИНОВ**

МИЛЛАТ ВА ТАРИХ

Фарғона водийсининг туркий ёзувлари

Иккита йирик олим ўртасида суҳбат кетмоқда:

— Ҳамма одамлар қайсидир тилда гапирадилар, — деди биринчиси, — француз тилида гапирадиганлар — французлар, инглиз тилида гапирадиганлар — инглизлар, форс тилида сўзлашувчилар — форслар...

— Жуда яхши, — деди иккинчиси, — менинг онам олти ёшгача французча гапирган, русча гапиришни мактабга боргандан кейин ўрганган. У француз шоираси эмас, рус шоираси сифатида шуҳрат қозонди. Бундан чиқди, менинг онам олти ёшигача француз эдими?

— Бу индивидуал ҳодиса, — дея топқирлик қилди биринчиси.

— Майли, сиз айтганча бўлсин, — деди иккинчи олим, — ирландлар 200 йил давомида ўз тилини унутиб, инглизча сўзлашдилар. Кейин исён кўтариб, жон олиб-жон бериб, инглизлар зулмидан озод бўлдилар. Агар тил бўйича ҳукм қилинса, 200 йил давомида ирландлар ҳақиқий инглизлар эдиларми?

Бундай мусоҳабани ҳар доим учратиш мумкин. Шу мавзуни ўз ҳудудимизга кўчирсак-да, кейин асосий мақсадга ўтсак. Ғарбий турк хоқонлиги даврида (551-745 йиллар) Марказий Осиёнинг ҳамма ҳудудидаги, жумладан Ўрта Осиёдаги қабилаларни бирлаштириб турувчи омил туркий тил бўлди. Шош ва Фарғона, Бухоро ва Сирдарё бўйлари, Еттисув ва Шарқий Туркистон, Кубан ва Дондаги қабилаларнинг барчаси, этник жиҳатдан қатъий назар, қадимги туркий тилда гаплашганлар. Тарихий маълумотлар шундан дарак беради. Зотан, топилаётган ва топилган туркий ёзувлар ҳам амалда шуни тасдиқлайди. Айниқса, Шош ва Фарғонада туркий қавмларнинг мавқеи баланд, айни пайтда миқдор жиҳатдан ҳам бошқа ҳудудларга қараганда кўп эди.

Агар этник жараён тилга боғлиқ қилиб қўйилса, тил асосий омил деб эътироф этилса, барибир, савол келиб чиқади: маънавий-маданий жараён бир халқнинг ибтидосини белгиловчи омил бўлиб хизмат қиладими ёки йўқми? Бир халқни иккинчисидан ажратиб турадиган белги, хусусият борми? Инсониятнинг илк давридан бошлаб давом этиб келаётган бирорта соф халқ мавжудми? Тарихнинг илк давридан бошлаб халқлар чегаралари кўрсатилган харита борми ва ҳоказо. Агар эътибор берсангиз, ҳаммаси бир-бирига боғлиқ, шу билан бирга, бир сўз билан «йўқ» деб осонгина жавоб берадиган масалалар. Агар анъанавий, эски қарашлар, тасаввурларни асос қилиб олсак, «йўқ бундай бўлиши мумкин эмас» деб қутулиш мумкин.

Бинобарин, муаммони тушуниб ҳал қилиш учун биргина материалнинг ўзи кифоя эмас. Бунинг учун муҳим қурол — услубиётдир. Услубиётни ишлаб чиқиш эса навбатдаги муҳим масалалардан бўлмоғи лозим.

Биз ўз олдимизга қўйган саволлар ҳали масалани тўлиқ қамраб ололмайди. Тил аниқ кўриниб турган омил бўлгани учун биз гапни тилдан бошладик. Зотан, маънавий-маданий жараён халқнинг тарихий ривожини белгилашда муҳим вазифа бажаради. Шу билан бирга, ҳамма масалалар бир-бирига боғлиқ ва бири иккинчисини тўлдиради. Айни замонда жўғрофий муҳит, тарихий-ижтимоий муносабатларнинг ролини ҳам унутмаслигимиз лозим. Тил ва ёзув ҳам, юқорида айтганимиздек, халқнинг «фарзанди», маълум жўғрофий муҳитда муҳим далил бўла олади. Тил ва ёзув шунчалик муҳим қуролки, ҳатто турли этник гуруҳларга мансуб аҳоли ягона давлат тизимига бирлашган ва ягона давлат ёзуви туркий ёзувдан фойдаланган бўлса керак, деган фикрга олиб келади. Хусусан, Фарғона водийсидан топилган қатор туркий ёзувлар бу жиҳатдан диққатга сазовордир.

Фарғона водийсидаги туркий ёзувлар тарқалган ҳудудларни олимлар 60-йилларда хариталаштирганлар. Ўша пайтда олимларнинг диққатини кўпроқ Исфарадан топилган ёзувлар жалб қилди. 60-йилларда Исфара ёзувлари Ўрта Осиёнинг, қолаверса, Марказий Осиёнинг бошқа ҳудудларидаги туркий ёзувларга қараганда қадимийдир, деган фикр пайдо бўлди. 80-90-йиллардаги топилмалар эса шубҳасиз бу фикрлардан воз кечишга олиб келди. Исфара ёзувлари VI-VIII асрларга мансуб. Лумбитепа ёзуви (Марҳамат ҳудуди) ҳам Исфара ёзувидан айрим палеографик жиҳатлари билан фарқ қиладики, бу фарқ Лумбитепа ёзувининг сана жиҳатдан Исфара ёзувидан кам эмаслигини кўрсатади. Бундан ташқари, Қулжуқтов тоғи ёнбағридан (Қизилқум саҳроси яқинида, Бухородан 100 км. шимолда) топилган ёзувнинг санаси ҳали аниқланмаган. Менинг назаримда, бу ёзув VI-VIII асрдаги туркий ёзувлардан қадимийроққа ўхшайди. С. Г. Кляшторний Енисей ёзувлари тамойилларига биноан ўқиб, кўп чалкашликларга йўл қўйган, ҳатто айрим белгиларни тахминий равишда Енисей ёзувларидаги белгилар билан бир бўлса керак, деб талқин қилган. Қулжуқтов ёзуви Ўзбекистон туркий ёзувларини Енисей ёзувларидан ажратиб олиб ўрганишни тақозо қилади. Исфара атрофларидан — Қалъаи Болодан, Қалъаи Кофир ва Қизил Пиловдан, Шўрабашотдан топилган туркий ёзувлар махсус алифбода битилган бўлиб, Енисей алифбосидан фарқ қилади, деган хулосага келиш учун асос бўлган эди. Қулжуқтов ёзуви бу фикр-қарашларнинг нақадар ҳақ эканини кўрсатмоқда. Ўзбекистондаги туркий ёзувларнинг ибтидосини Ғарбий турк хоқонлигининг ташкил топиши билан эмас, ундан олдинроқдан қидириш керакмикан, деган фикримиз тобора ўз исботини топмоқда. Ҳозир бир далилни ва тарихдан бир лавҳани келтирсам, балки сизлар ҳам менинг фикримга қўшиларсиз.

Туркий ёзувлар харитасида Фарғона водийсининг ғарб, шимоли-ғарб ва шарқ томони алоҳида ажралиб туради. Айниқса, шимоли-ғарб томонидаги Фарҳод ГЭСи қурилиши пайтида 1947 йили Қорамозордан топилган туркий ёзув Исфара ёзувларидан ҳам қадимийроқ — V-VII асрнинг биринчи ярмига оид бўлиб чиқди. Ёзув топилган пайтда К. Тревер мулоҳаза билдириб, Кушон ёзуви бўлса керак, деб айтган эди. Лекин орадан кўп ўтмай, К. Тревер фикридан қайтди. Нима учун? Сабаби битта — Кушон давлатининг ёзув ва тил маданияти тўғрисида эроншунослар қатъий фикрларини айтиб қўйган эдилар. Чунки тил ва ёзув этник жараённи аниқлаштирувчи муҳим омил эканини ҳар қандай олим яхши билади.

Эроншунослар Кушон давлати, унинг этник тарихи, маданияти тўғрисидаги ўз қарашларини янада мустаҳкамлаш учун 1968 йили Душанбе шаҳрида «Кушон даврида Марказий Осиё» мавзуида Халқаро симпозиум ўтказдилар. Айниқса, Кушон давлатидаги тил ва ёзув масаласи симпозиумда бош ўрин тутди. Жумладан, В. А. Лившиц Сурх-Қатаала (Афғонистон)дан топилган ёзувга асосланган ҳолда, Кушон давлатининг тили — бохторий тили, Сурх Қатааладан топилган ёзув эса Кушон давлатининг ёзувидир, деган қатъий фикрни айтди. Албатта, В. Лившиц милодий IV асрдаги далилларга ва жўғрофий чегараларга асосланган ҳолда шундай ҳукм чиқарган. Сурх-Қатаала ёзуви IV асрга мансуб. Лекин Сурх Қаталаа ёзуви ҳали очиқлигича турибди. Шу анжуманда ҳиндистонлик олим Б. Пури Кушон давлатининг этник таркиби тўғрисида маъруза қилиб: «Кушонлар Бохторийлар билан ёнма-ён яшаб, қадимги сак уруғларидан эди», деган ғояни илгари сурди.

Б. Пурининг гапларида жон борга ўхшайди. Кушонлар даврида Туронзаминнинг хусусан, бугунги Ўзбекистоннинг этник таркибида ўзгаришлар пайдо бўлди. Азалдан Ўзбекистон ва Қозоғистон тупроғида яшаган сакларнинг кўпчилиги ўз юртларидан кўчиб бориб, Эроннинг шарқий вилоятларидан бирига жойлашдилар.

Биз асосий мавзудан бироз узоқлашиб, тарих қаърига саёҳат қилдик. Мана энди асосий мақсадга кўчамиз: дастлаб Кушон даврига оид, деб ҳукм чиқарилган Бекободдан топилган ёзувнинг жуғрофий ўрнини аниқладик. Қадимги Хитой йилномалари жуғрофий ўрин тўғрисидаги фикрларимизни яна бир бор тасдиқлайди: «Хан шу» номли йилномадаги маълумотларга қараганда, Кушон давлатининг илк даври (мо.о. I аср) ҳозирги Бекобод атрофида жойлашган экан. Кушоннинг кейинги даврдаги жуғрофий чегаралари ва тараққиёти кўпчиликка маълум. Бекободдан топилган туркий ёзув ҳам, Исфара атрофларидан топилган туркий ёзувлар ҳам Кушон давлатидаги ёзув анъанасининг давоми эмасмикан, деган мулоҳаза пайдо бўлади. Бундай мулоҳаза юритишимизга сабаб Ўрта Осиё ёзувларининг, хусусан Исфара, Лумбитепа, Қулжуқтов ёзувларининг манбаи шу заминнинг ўзида бўлиб, Марказий Осиёнинг бошқа ҳудудларидаги туркий ёзувлардан кескин фарқ қилади.

Фарғона водийсининг барча ҳудудларидан топилган туркий ёзувлар хумга битилган. Гап туркий ёзув тўғрисида кетганда, албатта ёзувни шакллантиришга имкон яратган, ёзувни юзага келтирган давлат ва давлатчиликнинг мавқеини ҳам айтиб ўтишга тўғри келади. Эҳтимол, Фарғона водийси туркий ёзувлари турли қавмларнинг сиёсий жиҳатдан бирлашуви учун ҳам хизмат қилгандир.

■ **Насимхон РАҲМОНОВ,**
Ўзбекистон тарихчилар жамияти раиси муовини, профессор

ЎЗБЕКИСТОН — ҲИНДИСТОН

КЎПРИК

Ҳар гал ўзбек халқининг севимли дўсти, ҳинд фуқароси, етук олим ва истеъдодли шоир Қамар Райис (асл исми-шарифи Мусоҳиб Али Хон)ни ўйлаганимизда дилимиздан беихтиёр самимий, илиқ фикрлар кечади. 1962 йили Ҳиндистон ҳукуматининг маданий алоқалар дастурига биноан Қамар Райис икки йиллик муддат билан Тошкентга илк бор ташриф буюрди. Шунгача у Деҳли университетида ёш авлодга таълим-тарбия бериб, адабий-илмий жамоатчилик орасида катта обрў қозонишга, жўшқин шоир сифатида танилган эди. Ўзбекистон муҳити унинг ҳаётий ва ижодий фаолиятида янги бир мактаб эшигини очди. Қамар Райис Тошкент давлат университетининг Шарқшунослик факультетида урду тили ва адабиётидан сабоқ бериш билан бирга ўзи ҳам рус ва ўзбек тилларини мукаммал эгаллади. Турли мавзуларда илмий ишлар қилди, бирбиридан дилбар шеърлар ёзди. Кўп ўтмай унинг шеърлар тўплами ўзбек тилида нашр этилди. Ташрифининг дастлабки кунлариданоқ, шу нарса яққол кўзга ташландики, гўё у хорижга эмас, иккинчи ватанига қадам ранжида қилган, холос. Ажнабийлар учун илгариги советларга хос «пўлат симли чегаралар», каттакичик чекловлар мавжуд бўлишига қарамай, ўша йиллардаёқ Қамар Райис кўпчилик ичида «ўзимизнинг одам» деган номга сазовор бўлган эди. У мамлакатимизда қатор йиллар истиқомат қилиб, дилига тугиб қўйган барча эзгу ниятларини рўёбга чиқарди. Олтин водийларимиз, серсув дарёларимиз, кўҳна ва навқирон шаҳарларимиз, энг асосийси, меҳнаткаш ва ижодкор халқимиз Қамар Райисни бутунлай ўзига ром этиб қўйди. Бу замин ва унда яшовчиларга муҳаббати шунчалик ортдики, ўзбек халқининг севинчидан севинадиган, қайғусидан қайғурадиган бўлиб қолди. Чинакам дўстликни шу тариқа адо этиш инсонийликнинг энг баланд чўққисидир.

Қамар Райис 1932 йил 12 июлда Уттар Прадеш вилоятининг Шоҳжаҳонгир шаҳрида зиёли оиласида дунёга келган. Мактабдан сўнг Лакҳнав университетида ўқиди ва адабиёт бакалаври маълумотига эга бўлди. 1956 йилда Нагпур университетида урду тили бўйича магистрлик унвонини олди. 1959 йили номзодлик диссертациясини ёқлади. Ҳозирги кунда Тошкент шаҳридаги Ҳиндистон маданий маркази директори бўлиб хизмат қилмоқда. Унинг адабий-илмий асарлари, ҳинд ва ўзбек китобхонларининг ҳамроҳига айланиб улгурган. «Халқ ўқитувчиси», «Халқ шоири» унвонлари соҳиби, «Мир Таққий Мир», «Абдул Калом Озод», «Ниёз Фотеҳпурий» мукофотларининг совриндори бўлган заҳматкаш инсон халқ олдидаги хизматлари, гоҳ шеърий тўпламлари, илмий асарлари учун аллома ана шундай юксак эъзозланди ва эъзозланмоқда. Унинг саъй-ҳаракатлари ва жонбозлиги туфайли ҳинд халқи биринчи марта ўзбек мумтоз шоири ва мутафаккири, ўзбек адабий тилининг асосчиси Мир Алишер Навоий ҳазратларининг асарлари билан яқиндан танишиш шарафига муяссар бўлди. Заҳириддин Муҳаммад Бобурни асосан буюк шоҳ сифатида тан олиб келган ҳинд дўстларимиз Қамар Райис шарофати билангина унинг беназир шоир ҳам эканлигидан хабар топдилар.

У таниқли таржимон ва олимлар Раҳмонберди Муҳаммаджонов, Зийнатулли Ашурбоев ва Наби Муҳамедовлар ёрдамида Ғафур Ғулом ва Зулфия асарларини урду тилига таржима қилди.

Қамар Райис 1960 йилда ўн олти нафар ўзбек шоирлари шеърларидан намуналарни ўз ичига олган «Шуара-е Ўзбекистон» («Ўзбекистон шоирлари») анталогиясини яратди. Шуниси диққатга сазоворки, Қамар Райис қайси бир ўзбек ижодкори асарини ўз она тили — урдучага таржима қилмасин, унинг бевосита ғоявий давоми сифатида танқидчилик нуқтаи назаридан ҳам ёндошиб, илмий тазкира яратади. Жумладан, «Алишер Навоий ва Ўзбекистон» деб номланган ва Ҳиндистондаги йирик нашриётлардан бирида чоп этилган илмий асари буюк ўзбек шоирини ҳинд ўқувчисига яқиндан таништиришда алоҳида аҳамият касб этди.

1997 йили Қамар Райис бир ой мобайнида мамлакатимиз бўйлаб сафар қилди. Мустақиллик шарофати билан бу юртда содир бўлаётган буюк ўзгаришларни кўриб, қисқа муддат ичида 240-саҳифали китоб ёзиб, Янги Деҳлидаги «Тахликкар» нашриётида чоп эттирди. Қамар Райиснинг мана бу гапларига эътибор беринг-а: «Мен ўзимни катта шоир деб билар эдим, бунга бир қадар ҳаққим бор эди. Бироқ, сўнгги пайтларда шеърга рағбатим сусайди. Билдимки, барибир Мирзо Ғолиб ё Муҳаммад Иқбол бўлолмайман. Шеър ёзишдан тўхтадим-да, илмий асарлар иншо қилишга ўтдим...» Йўқ, бу воз кечиш эмас, шеърга ҳурмат белгиси эди! Кўнгил тўлмайдиган шеър ёзгандан кўра, ҳеч нарса ёзмай шеърият шаънини ҳимоя қилган афзал эмасми? Бундай шеър ёзмасликнинг ўзи шеърга, шеъриятга ҳурматни билдирмайдими? Мана, шоир Қамар Райиснинг шахсияти қай даражада юксак! Бизнингча, унинг фаолияти айрим ижодкорлар учун яхшигина ибрат бўла олади.

Қамар Райиснинг яна шундай эзгу ишларидан бири 1992 йили Деҳли шаҳрида ҳинд-ўзбек дўстлик жамиятини ташкил этиши бўлди. Ўзбек халқига, унинг бой маданий меросига бўлган чуқур меҳри ва самимий садоқати туфайли Ҳиндистон ҳукумати 1997 йил март ойида Қамар Райисни Тошкентдаги Ҳиндистон маданий марказининг директори лавозимига лойиқ деб топди. Ўтган икки йил мобайнида Ҳиндистон маданият маркази унинг раҳбарлиги остида ҳинд маданиятини тарғиб этадиган гўша бўлибгина қолмай, ўзбек санъати, адабиёти ва қадимий маданиятини намойиш этадиган катта даргоҳга айланди. Аминмизки, мустақил республикамиз катта йўл бошида турган айни кунларда қувончимизга ҳам, ташвишимизга ҳам шерик бўлиб яшаётган, меҳнат қилаётган «ўз одамимиз» жаноб Қамар Райиснинг бу эзгу ишлари муносиб ва юксак қадрини топажак.

■ **Озод ШАМАТОВ,** профессор.
Амир ФАЙЗУЛЛО, ҳиндшунос

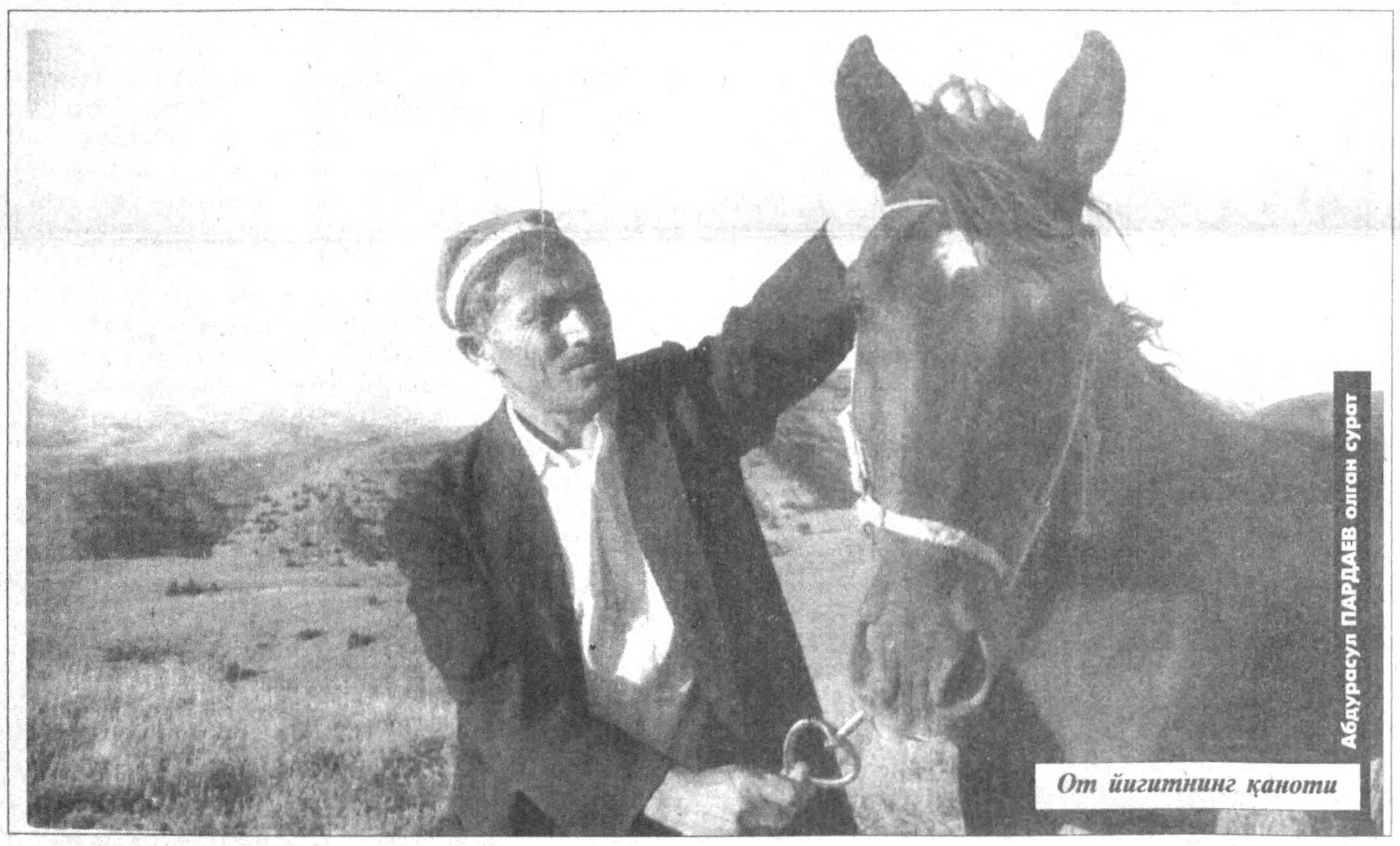

От йигитнинг қаноти

➔ 5-САҲИФА

ЭҲТИЁТКОРЛИК КУНЛАРИ

«Чорсу» бозори қассоблари бозор тарихида биринчи марта харидор ҳақидан уриб қолмасликка қарор қилдилар. Катта баҳс ва тортишувга сабаб бўлган ушбу тадбир чоғи мой устидаги кишилар ҳамёнига жиддий иқтисодий зиён келтириши тайин. Бироқ улар кўриладиган зарарни харидорлар оқими кўпаядиган дам олиш кунлари ҳисобига қоплашга келишиб олдилар.

Табиийки, бу шанба ва якшанба кунлари бозорга тушган харидорларимизни янада эҳтиёткор ва ҳушёр бўлишга чорлайди.

■ (Ўз мухбиримиз)

РАДДИЯ

«Чорсу» бозори маъмурияти газетангизда чоп этилаётган «Эҳтиёткорлик кунлари» сарлавҳали хабарни мутлақо асоссиз деб ҳисоблайди. Бозоримизнинг кўнгли пок, софдил қассоблари ҳеч қачон хабарда айтилган қарорни қабул қилмаганлар ва қабул қилмайдилар ҳам. Юқоридагиларни ҳисобга олиб ёлғон хабар ёзган мухбирни жазолашингизни сўраймиз.

Бозор маъмурияти».

Таҳририятдан: Раддиядан кўриниб турибдики, харидорларимиз шанба ва якшанбадан бошқа кунларда ҳам эҳтиёткор ва ҳушёр бўлишлари талаб этилади. Начора!

■ Бобо САРОЙИЙ

ГРИПП?

Унинг олдини олишда
ТРИДЦАТЬ ПЛЮС
Сизга ёрдам беради
Кунига 3 та капсула ичинг
(Женьшень препарати)
Дорихоналардан сўранг
ТРИДЦАТЬ ПЛЮС
(Женьшень)
Куч ва қувватни тиклашга ёрдам беради, шамоллаш ва касалликнинг олдини олади.
ТРИДЦАТЬ ПЛЮС
Капсуласини кунига 3 марта ичинг ва женьшеннинг бардам қилиш кучини сезасиз.

«Тошвилоятжамоақурилиш» трестининг МСПМК — 301 ташкилоти банкротга учраганлиги сабабли 2000 йил 26 январь куни соат 11.00да кредиторлар йиғилиши бўлиб ўтади.

Манзилимиз: Тошкент шаҳар, С.Раҳимов тумани, генерал К. Ғофуров кўчаси, 31 а- уй.

Даъволар бир ой ичида қабул қилинади.

«Ўзавтолицензия» томонидан шаҳарлараро ва халқаро автомобиль йўлларида юк ташиш учун «Ўзсутгўштмахсустранс»га қарашли «ГАЗ-53» давлат белгиси № 10 АВ 698 сонли автотранспорт воситасига берилган АТ № 0150926 рақамли лицензия варақаси йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тошкент шаҳар суд-тиббий экспертиза бюроси жамоаси суд-тиббий эксперти Баҳодир Тоджиевга падари бузруквори
АЗИЗ отанинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Тошкент шаҳар суд-тиббий экспертиза бюроси жамоаси бўлим мудири Сергей Иванович Миршинга онаси
Ольга Григорьевна МИРШИНАнинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

(Газетанинг навбатдаги сони 23 январь — якшанба куни чиқади)

БОШ МУҲАРРИР
Азим СУЮН

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Абдулла ОРИПОВ
Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ
Азиз НОСИРОВ
Қозоқбой ЙЎЛДОШЕВ
Ислом ШОҒУЛОМОВ
Норбобо ШАКАРОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари)
Алимқул СУЛТОНОВ (бош муҳаррир ўринбосари)
Андрей ОРЛОВ (бош муҳаррир ўринбосари «Голос Узбекистана»)
Бахтиёр ҲАМИДОВ (масъул котиб — «Ўзбекистон овози»)
Валерий ЛАБАРЕШНИХ (масъул котиб — «Голос Узбекистана»)

МУАССИС:
O'ZBEKISTON XALQ DEMOKRATIK PARTIYASI
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

БЎЛИМЛАР:
Сиёсат — 133-20-36
Иқтисодиёт — 133-76-04
Маънавият — 133-07-20
Хатлар ва оммавий ишлар — 133-12-56, 136-55-16
Ахборот — 133-12-56
Котибият — 133-21-43
Факс — 133-47-80, 133-38-55, 133-73-43, 133-06-83

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Андижонда — 25-16-16;
Бухорода — 23-51-40;
Гулистонда — 25-16-22;
Жиззахда — 3-29-44;
Навоийда — 3-39-20;
Наманганда — 6-43-43;
Нукусда — 222-70-12;
Самарқандда — 35-20-54;
Тошкентда — 136-12-56;
Урганчда — 226-51-35;
Фарғонада — 26-46-84;
Қаршида — 4-61-35;
Термизда — 3-79-98.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

НАВБАТЧИ
Соҳиб САЛИМОВ

Газета «Ўзбекистон овози»нинг компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.

САҲИФАЛОВЧИ-ДАСТУРЧИ
Бахтиёр ЖУМАНОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили:
Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиби
№00004
Газета офсет усулида, А—2 форматида босилди.
Ҳажми 2 босма табоқ.

«Ўзбекистон овози» материалларини кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.

Г — 03

Топшириш вақти -- 21.00.
Топширилди -- 00 10
1 2 3 4 5 6

СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА